

Савіщенко Вікторія Миколаївна

декан юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук, доцент

Родименко Катерина Володимирівна

слухач факультету
Навчально-наукового інституту
заочного навчання та підвищення кваліфікації

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

**КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ОСІБ,
УПОВНОВАЖЕНИХ ЗДІЙСНЮВАТИ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ
І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ:
ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**

На сучасному етапі розвитку суспільства, окрім проблематики корупції, не меншою актуальністю визначається тематика діяльності посадових осіб органів державної влади чи органів місцевого самоврядування в умовах конфлікту інтересів – корупційне правопорушення, що не завжди є прямим, втім може спричиняти суспільству та державі інколи навіть більшої шкоди, ніж отримання посадовою особою неправомірної вигоди за вчинення певних дій чи зловживання службовим становищем.

Відповідно до Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 2003 р. кожна держава-учасниця має створювати, підтримувати й зміцнювати системи, що сприяють прозорості й попереджують виникнення конфлікту інтересів. У зв'язку із цим, зокрема, вказана тематика має важливе теоретико-прикладне значення як для розвитку Української держави, так і для зарубіжних країн у демократичному напрямі.

Питання конфлікту інтересів розглядали з позицій теорії та практики у своїх роботах такі автори, як В. Басс, Р. Галаз, К. Кім, О. Клок, О. Коваленко, В. Костицький, Л. Наливайко, С. Нізяєва, А. Пашинський, О. Петришин, С. Солдатенко, С. Шило та ін.

Зарубіжні автори часто застосовують вживають поняття «конфлікт ролей» як тотожне терміну «конфлікт інтересів». Кожна людина, незалежно від віку, сфери зайнятості, майнового стану тощо, має низку соціальних ролей – член сім'ї, друг, працівник, власник майна, член політичної партії, релігійної чи громадської організації та ін. У більшості випадків конфлікти між інтересами у цих ролях викликають лише певні побутові незручності. Проте у випадку, коли особа, уповноважена на виконання певних владних функцій, та

її приватний інтерес вступає у протиріччя з її публічними обов'язками, в такій особі виникає конфлікт інтересів [1].

У науковій літературі термін «конфлікт інтересів» тлумачать як суперечність між особистими інтересами особи та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень [2, с. 296]. Тобто розглядувана категорія розкривається через поняття особистої зацікавленості уповноважених осіб здійснювати функції держави або місцевого самоврядування – незаконне отримання різних матеріальних благ, послуг майнового характеру, інших майнових прав для себе чи для третіх осіб під час здійснення посадових обов'язків.

У свою чергу, у чинному законодавстві України, зокрема у Законі «Про запобігання корупції», регламентовано та визначено поняття «потенційний конфлікт інтересів» (наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень) та «реальний конфлікт інтересів» (суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень) [3]. Такий підхід законодавця сприяє подальшому вдосконаленню механізму запобігання корупції у нашій державі.

Разом із тим нині виникають певні дискусійні питання з приводу розмежування термінів «потенційний конфлікт інтересів» та «реальний конфлікт інтересів». Позитивним є те, що у липні 2016 р. Національним агентством з питань запобігання корупції затверджено Методичні рекомендації з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб. У контексті розмежування вказаних понять у документі визначено, що ключовою ознакою потенційного конфлікту інтересів є наявність в особи приватного інтересу, що на даний момент не є актуальним, тобто не впливає на об'єктивність прийняття рішення чи вчинення діяння цією особою. Однак у разі, якщо фактичні обставини зміняться або відбудеться певна подія, такий конфлікт інтересів може перетворитись з потенційного на реальний [4]. Отже, в умовах потенційного конфлікту інтересів особистий інтерес може вплинути на об'єктивність прийняття рішення чи/або вчинення дій лише у майбутньому.

Нинішня система запобігання конфліктам інтересів або їх врегулювання спрямована на: пошук балансу між приватним та публічним інтересом через виявлення ризиків для добропорядності службових осіб; заборону неприйнятних форм конфліктів; управління конфліктними ситуаціями; врегулювання конфліктних ситуацій [5]. У сучасних умовах порядок вирішення питання

щодо конфлікту інтересів загалом отримало належну регламентацію у нормативно-правових актах, проте низку прогалин містить законодавство відносно запобігання конфлікту інтересів у діяльності депутатів місцевих рад. Це викликано таким.

Депутати місцевих рад виконують свої повноваження на громадських засадах. Відповідно, на них не поширюється заборона суміщати свій депутатський мандат з іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю. Тому питання запобігання і врегулювання конфлікту інтересів депутатів місцевих рад є одним з найбільш нагальних питань у системі трансформації сфери місцевого самоврядування та протидії корупції. Практично важливою є пропозиція на виконання вимог ч. 1 ст. 35 Закону України «Про запобігання корупції» доповнити профільні Закони «Про місцеве самоврядування в Україні» [6] і «Про статус депутатів місцевих рад» [7] спеціальними положеннями про запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у депутатів місцевих рад [1]. Разом із тим усвідомлення потребує те, що найголовніші зміни мають відбутись у правосвідомості та правовій культурі першочергово депутатів й необхідності діяти лише в інтересах територіальної громади відповідного села, селища, міста.

Резюмуючи вищенаведене, слід зазначити, що конфлікт інтересів у системі державної служби та служби в органах місцевого самоврядування – явище досить складне, потребує подальшого опрацювання як на правотворчому рівні, так і на рівні правозастосування. Конфлікт інтересів є проблематикою, вирішення якої турбує як органи публічної влади, так і громадськість у більшості країн світу, у тому числі, і в Україні. Відсутність ефективного механізму врегулювання конфліктів між особистими інтересами та посадовими обов'язками осіб, уповноважених здійснювати функції держави та місцевого самоврядування зумовлює появу корупції. Першочерговим завданням у вирішенні цього питання є забезпечення законності та об'єктивності офіційних рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Необхідним є узагальнення та використання кращих практик, напрацьованих зарубіжними країнами, міжнародними урядовими та неурядовими структурами, науковими установами з метою створення практичних інструментів для підвищення ефективності запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Література

1. Пашинський А. Конфлікт інтересів у діяльності депутатів місцевих рад / А. Пашинський // Юрліга. – 07 вересня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://jurliga.ligazakon.ua/blogs_article/711.htm.
2. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / за заг. ред. д. ю. н., проф. Л.Р. Наливайко. – К. : Хай-Тек Пресс, 2016. – 628 с.
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. (зі змін. і доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
4. Методичні рекомендації з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб : затверджено Рішенням Національного агентс-

тва з питань запобігання корупції від 14 липня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN022893.html.

5. Посібник ОЕСР з питань врегулювання конфлікту інтересів на публічній службі. – 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.aicg.org.ua.

6. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. (зі змін. і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

7. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11 липня 2002 р. (зі змін. і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 40. – Ст. 290.

Грицай Ірина Олегівна

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін юридичного факультету

Родіна Ольга Вікторівна

студентка Навчально-наукового
інституту заочного навчання
та підвищення кваліфікації

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

**ГЕНДЕРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ
В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Українське суспільство потребує гендерних перетворень через зміни суспільної організації соціального життя, а саме входження жінки майже у всі його сфери.

Цілі й завдання гендерних перетворень у суспільстві в їх системному юридичному вимірі є ознакою міри цивілізованості держави, її здатності до відчуття потреб історичного часу і залученості юридичних механізмів до забезпечення свободи й розвитку людського потенціалу. Спеціальні закони про рівні права і можливості розкривають процес переходу в країнах, регіонах від концептуального бачення змін у гендерних відносинах, яке розглядається через поліпшення становища жінок, до здійснення перетворень у розвитку обох статей як органічно пов'язаних соціумів свідчать про наявність вироблених у суспільстві гендерних стратегій як самостійного напрямку державної політики або підходу до нього. Цілі й завдання засвідчують масштабність підходу до гендерних перетворень, ролі в цьому права, готовність держави й суспільства до гендерного аналізу сучасних гендерних відносин і бачення їх на перспективу [1].

Гендерні перетворення в суспільстві набувають розвитку найчастіше і найбільше поза державним впливом, імпульс гендерним процесам надається саме зсередини суспільства. водночас право відіграє суттєву роль регулятора гендерних відносин, воно втілює їх у нормативно-абстрактній формі, робить